

การจัดการพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทย*

Thai national flag museum Management

ศิรินทร คุ่มโกคา (Sirintorn Koompoka)**

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทย (พ.ศ. 2549 – 2558) และวิเคราะห์โดยใช้หลักการ SWOT Analysis เพื่อนำจุดอ่อนของพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทย มาหาแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อบกพร่อง อันจะมีส่วนช่วยพัฒนาพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยและพัฒนากิจการ ด้านพิพิธภัณฑ์ของประเทศไทยได้ต่อไปในอนาคต

ผลการศึกษาพบว่าพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยมีรูปแบบการจัดการ 3 ด้าน คือ ด้านข้อมูลเฉพาะของ พิพิธภัณฑ์ ด้านการบริหารองค์กร และด้านการบริการงานพิพิธภัณฑ์ ดังนี้

1. ด้านข้อมูลเฉพาะของพิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยเป็นพิพิธภัณฑ์เอกชน (private museum) จัดตั้งขึ้นโดยคุณพดุมิพล ประชุมผล ซึ่งได้สะสมวัตถุเกี่ยวกับธงชาติไทยมาเป็นระยะเวลานานถึง 20 กว่าปี โดยเริ่มสะสมมาตั้งแต่ พ.ศ. 2535 จนถึงปัจจุบัน พิพิธภัณฑ์แห่งนี้เปิดให้สาธารณชนเข้าชมเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2549 ภายในพิพิธภัณฑ์จัดแสดงธงชาติไทยและประวัติของธงชาติไทยตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันมี วัตถุสะสมที่มีรูปธงชาติไทย ลวดลายธงชาติไทย และแถบสีธงชาติไทยอยู่เป็นจำนวนมาก

2. การบริหารองค์กร เป็นไปในรูปแบบที่ทำตามเจตนารมณ์และความตั้งใจของผู้บริหารเองโดยได้ ยึดมั่นและดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ทางพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยวางเอาไว้ตลอดมา

3. การบริการงานพิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยให้บริการแก่ผู้เข้าชมทั้งนิทรรศการถาวรใน พิพิธภัณฑ์ธงชาติไทย นิทรรศการเคลื่อนที่และกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยได้จัดขึ้นหรือได้รับเชิญ ไปเป็นวิทยากรและจัดแสดงผลงานร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ รวมทั้งเว็บไซต์และสื่อต่างๆ ของพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทย

*บทความนี้ปรับปรุงเนื้อหาจากวิทยานิพนธ์เรื่อง “การจัดการพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทย” เพื่อสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

This article is adapted from “Thai national flag museum management” a thesis submitted in partial fulfillment of the requirements for the Master of Arts Degree, Program in Cultural Resource Management, Graduate School, Silpakorn University

**นักศึกษาระดับปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อีเมลล์: snwkg@gmail.com อาจารย์ที่ปรึกษา: รศ. สุภาภรณ์ จินตามณีโรจน์ (รองศาสตราจารย์ประจำมหาวิทยาลัยศิลปากร คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร)

Student in the Master of Arts Program in Cultural Resource Management, Graduate School, Silpakorn University. E-mail: snwkg@gmail.com Thesis advisor: Assoc. Prof. Suphaphorn Jindamaneerojana (Assoc. Prof. at History Division, Faculty of Archaeology, Silpakorn University)

คำสำคัญ : พิพิธภัณฑ์ ธงชาติไทย พิพิธภัณฑ์ธงชาติไทย พิพิธภัณฑ์ธงสยาม

Abstract

This research is a qualitative research, aims to study the Thai national flag museum management (2006 - 2015) in three aspects of management are the museum specific information, the organization management, and the museum services. Then bring all three aspects of management were analyzed by using SWOT Analysis, including offer the way to improve Thai national flag museum in the future.

Then the management of Thai national flag museum have three aspects are as follow:

1. Museum specific information Thai national flag museum is a private museum was establish by Mr. Pluethipol Prachumpol, who collects the objects about Thai national flag over 20 years (1992 - present). This museum was opened to the public for the first time since 2006. Inside the museum showcasing objects and history about Thai national flag from the past to the present.

2. Organization management It was made from the spirit and intent of Thai national flag museum's director. By the adherence and implementation of the objectives of Thai national flag museum frequently.

3. Museum services Thai national flag museum is offered to visitors, who visit all of exhibition and activities including website and various media outlets of Thai national flag museum.

Keywords : Museum, Thai National Flag, Thai National Flag Museum, Siam Flag Museum

บทนำ

ในปัจจุบันพิพิธภัณฑ์มีบทบาทในสังคมไทยเป็นอย่างมาก พิพิธภัณฑ์ไม่ได้เป็นสถานที่รวบรวม สะสม และจัดแสดงวัตถุอย่างเดียวนั้น หากแต่พิพิธภัณฑ์ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย และมวลมนุษยชาติอีกด้วย นอกจากนี้แล้วพิพิธภัณฑ์ยังเป็นองค์กรที่ตั้งขึ้นมาเพื่อศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และเผยแพร่ความรู้สำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ รวมทั้งเป็นศูนย์เรียนรู้เพื่อการศึกษาลดชีวิต อีกประการหนึ่งด้วย (อลงกรณ์ จุฑาเกตุ, 2557: 1113 - 1124) ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2552 ที่ให้ความสำคัญต่อพิพิธภัณฑ์ในฐานะที่เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับการจัดการในเรื่องของการศึกษา โดยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญต่อการวิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ มาอย่างต่อเนื่อง

วัตถุสะสมที่จัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑสถานถือเป็นโบราณวัตถุที่สะท้อนความมีอารยธรรมและความเจริญรุ่งเรืองของมนุษย์และประเทศชาติตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นการจัดการ ดูแล และรักษาวัตถุสะสมเหล่านี้ให้คงอยู่ถาวรตลอดไปนับถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญที่พิพิธภัณฑสถานควรกระทำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อรักษาให้มรดกทางวัฒนธรรมหรือทรัพยากรวัฒนธรรมของประเทศชาติดำรงอยู่ตลอดไปตราบนานเท่านาน โดยหน้าที่หลักของพิพิธภัณฑสถาน คือ การดำเนินงานด้านการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อมจากหลักฐานที่เป็นวัตถุ การเก็บรวบรวมอนุรักษ์สมบัติวัฒนธรรมของชาติ การศึกษา วิจัย และการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ด้านการสงวนรักษา การอนุรักษ์วัตถุพิพิธภัณฑสถานมาตรฐานสากล การนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นของธรรมชาติและของโลกเพื่อให้ความรู้กับคนในชาติและในโลก การดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ซึ่งรวมถึงการขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ การพัฒนาทรัพยากรบุคคลในสายงานพิพิธภัณฑสถานให้สามารถปฏิบัติงานได้ก้าวหน้าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกเพื่อประสิทธิภาพที่ดีเลิศขององค์กร และการพัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนตลอดจนชุมชน ให้มีการประสานงานร่วมกันในการดำเนินงานพัฒนาองค์กรให้เป็นแหล่งการศึกษาโดยชุมชนเพื่อชุมชน

จากหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถานดังกล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าพิพิธภัณฑสถานมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยส่งเสริมและพัฒนาประเทศชาติในฐานะที่เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตของมนุษย์ ดังนั้นพิพิธภัณฑสถานจึงเป็นสถาบันที่มีความสำคัญต่อมนุษย์ทั้งในระดับชุมชน ระดับชาติ และระดับโลก รวมทั้งยังเป็นสถาบันที่ดำเนินการโดยไม่แสวงหาผลกำไรแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามนอกจากการตระหนักถึงภาระหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถานแล้ว การศึกษาการจัดการพิพิธภัณฑสถานในแต่ละด้านก็ถือเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง เพื่อให้สามารถนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์หาจุดอ่อนจุดแข็งในแต่ละด้าน แล้วนำจุดอ่อนหรือปัญหาที่พบมาหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาพิพิธภัณฑสถานต่อไปในอนาคต

ผลการสำรวจของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2558 พบว่าฐานข้อมูลพิพิธภัณฑสถานในประเทศไทยมีรายชื่อพิพิธภัณฑสถานทั้งสิ้น 1,378 แห่ง (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2558) ซึ่งมีทั้งพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติในสังกัดกรมศิลปากร พิพิธภัณฑสถานในส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ พิพิธภัณฑสถานประจำวัดหรือองค์การทางศาสนา และพิพิธภัณฑสถานที่เป็นของเอกชน นอกจากนี้มีพิพิธภัณฑสถานใหม่ๆ เปิดตัวขึ้นมาเป็นจำนวนมากในทุกๆ ปีแล้ว แต่อย่างไรก็ตามพิพิธภัณฑสถานที่เคยมีอยู่ก็มีการปิดตัวลงด้วยเช่นกัน อาทิ พิพิธภัณฑสถานเอกชน พิพิธภัณฑสถานของวัด พิพิธภัณฑสถานชุมชน หรือแม้แต่พิพิธภัณฑสถานของหน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาที่มีงบประมาณสนับสนุนอยู่ทุกปีก็ได้มีการปิดตัวลงอย่างถาวร จากปัญหาดังกล่าวนี้นำให้เกิดคำถามว่า “จะทำอย่างไรให้พิพิธภัณฑสถานสามารถพึ่งตนเองและสามารถดำรงอยู่เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ได้อย่างถาวรตลอดไป” สิ่งนี้ถือเป็นเรื่องที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในกรณีของพิพิธภัณฑสถานเอกชนที่ไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐหรือหน่วยงานต่าง ๆ

พิพิธภัณฑสถานธงชาติไทย (Thai national flag museum) เป็นตัวอย่างหนึ่งของพิพิธภัณฑสถานที่ได้รับการยกย่องจากผู้เชี่ยวชาญด้านพิพิธภัณฑสถานและสื่อมวลชนว่าเป็นพิพิธภัณฑสถานที่มีการจัดการที่ดีเยี่ยมและสามารถพึ่งพาตนเองได้ พิพิธภัณฑสถานธงชาติไทยแห่งนี้เป็นพิพิธภัณฑสถานเอกชน จัดตั้งโดยคุณพฤษภูมิพล ประชุมผล ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานธงชาติไทย ที่สะสมวัตถุเกี่ยวกับธงชาติไทยมานานถึง 23 ปี (เริ่มสะสมประมาณ พ.ศ. 2535 – 2558)

พิพิธภัณฑ์แห่งนี้เกิดจากความตั้งใจจริงของคุณพดุมพิพล ที่ต้องการทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อแผ่นดินเกิด รวมทั้งอยากจะเห็นคนไทยรักชาติ รักแผ่นดินจากสัญลักษณ์อันสูงสุดของชาติ และเรียนรู้ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับธงชาติไทยอย่างถูกต้อง ดังนั้นคุณพดุมพิพลจึงใช้เงินทุนส่วนตัวที่มีอยู่รวมทั้งจากการขอผู้ธนาคารเพื่อนำมาสร้างเป็นพิพิธภัณฑ์ที่เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับธงชาติไทยให้คนไทยและคนต่างชาติได้ศึกษาโดยไม่เก็บค่าเข้าชม

พิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยแห่งนี้เดิมชื่อว่า “พิพิธภัณฑ์ธงสยาม” เปิดให้ประชาชนเข้าชมเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2549 และมีพิธีเปิดอย่างเป็นทางการเมื่อ 23 ตุลาคม 2550 พิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยเป็นสถานที่รวบรวมข้อมูล และวัตถุสะสม รวมทั้งจัดแสดงวัตถุสะสมที่เกี่ยวข้องกับธงชาติไทยตั้งแต่อดีตที่ปรากฏหลักฐานมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนที่มีความสำคัญในด้านประวัติศาสตร์ของชาติ ภายในพิพิธภัณฑ์มีการจัดแสดงวัตถุชิ้นเอกซึ่งบางอย่างมีอยู่เพียงชิ้นเดียวในโลก และมีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ของชาติที่เกี่ยวข้องกับธงชาติไทยซึ่งหาชมได้ยาก สำหรับวัตถุชิ้นเอกที่สำคัญและถือว่าเป็นทรัพยากรวัฒนธรรมที่มีคุณค่าต่อประเทศชาตินั้น ได้แก่ ธงช้างเผือกผืนสมบูรณ์ผืนเก่าดั้งเดิมที่ใช้เป็นธงชาติสำหรับรับเสด็จรัชกาลที่ 5, ธงสยามริ้วขาวแดง หรือธงสยามแดงขาวห้าริ้ว พ.ศ. 2549 ทำขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 อันเป็นผืนสุดท้ายที่เก่าแก่ที่สุดที่หลงเหลืออยู่ในโลก เดิมจัดแสดงอยู่ที่พิพิธภัณฑ์ธวัชวิทยาในประเทศสหรัฐอเมริกา ต่อมาพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยได้ทำการจัดซื้อระหว่างพิพิธภัณฑ์ด้วยเงื่อนไขพิเศษเพื่อนำธงผืนนี้กลับสู่ประเทศไทยและนำมาจัดแสดงที่พิพิธภัณฑ์ธงชาติไทย

นอกจากนั้น พิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยยังได้รวบรวมเอกสารสำคัญ เช่น ผังธงโบราณแรกเริ่มบันทึกธงช้างเป็นธงชาติสยามสมัยรัชกาลที่ 2 ค.ศ. 1819 (พ.ศ. 2362) ที่มีชื่อว่า “Musgraves Royal Naval and Merchant Flags of All Nations and Codes of Signals” ที่ถือว่าเป็นเอกสารสำคัญที่พิมพ์รูปธงชาติสยามที่เก่าแก่ที่สุดเท่าที่มีการค้นพบอีกด้วย, หนังสือ Flags of Maritime Nations และผังธงนานาชาติ ซึ่งเป็นเอกสารทางราชการของกองทัพเรืออเมริกาที่ตีพิมพ์ในสมัยรัชกาลที่ 5 ถือว่าเป็นเอกสารเก่าแก่มากอีกชุดหนึ่งที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของธงชาติไทย รวมถึงหนังสือสำคัญที่สุดที่เกี่ยวข้องกับธงชาติไทย คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยแบบอย่างธงสยาม ร.ศ. 110 (พ.ศ. 2434)* ออกในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งถือเป็นกฎหมายธงเล่มแรกของประเทศไทย นอกจากนี้ของที่ระลึกที่มีรูปธงชาติไทยในสมัยต่าง ๆ จากทั่วโลกที่ได้นำมาจัดแสดงไว้ ณ พิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยแห่งนี้ยังมีอีกมากมาย เช่น ภาพเก่าที่หาชมได้ยากที่มีธงช้างปรากฏอยู่ในภาพ เช่น ภาพรัชกาลที่ 5 เสด็จฯ เยือนสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ, การ์ดเกมธงชาติ, เข็มกลัด, ธงช้างบนรูปยาชิกาเรต, แผนที่ธงโลก ป้ายโฆษณาผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ รวมทั้งไปรษณียบัตรที่มีรูปธงช้างและธงไตรรงค์ เป็นต้น วัตถุสะสมในพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยแห่งนี้ เมื่อก้าวถึงมูลค่าทางด้านราคาแล้วอาจจะเทียบไม่ได้กับมูลค่าในฐานะที่เป็นทรัพยากรวัฒนธรรมชาติที่นับว่ามีคุณค่ามหาศาลอันยากที่จะประเมินราคาได้

นอกจากการจัดแสดงวัตถุสะสมและการให้ความรู้ในพิพิธภัณฑ์แล้ว พิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยยังได้เผยแพร่ผลงานวิชาการทางสื่อต่าง ๆ อาทิ หนังสือพิมพ์ หนังสือวิชาการ วารสาร วิทยุ โทรทัศน์ และสื่ออินเทอร์เน็ต เช่น เฟสบุ๊ก (Facebook), ทวิตเตอร์ (Twitter), ไลน์ (Line) และเว็บไซต์ (Website) ของพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทย เป็นต้น รวมถึงการแสดงภาพเป็นวิดีโอบนเว็บไซต์ยูทูบ (Youtube) ทั้งที่เป็นแบบแนะนำพิพิธภัณฑ์

*พ.ศ. 2325 นับเป็น ร.ศ. 1

และออกรายการต่าง ๆ เกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไทยมากถึง 1,500 กว่ารายการ และในปัจจุบันได้มีผู้ชมจากทั่วโลกเข้าชมผ่านทางช่องพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไทยบนเว็บไซต์ยูทูบมากกว่า 13,000,000 ครั้ง (จากการสำรวจข้อมูลที่เปิดให้เข้าชมตั้งแต่วันที่ 17 มิถุนายน 2552 ถึงวันที่ 2 เมษายน 2558) รวมทั้งการจัดนิทรรศการเคลื่อนที่ การจัดทำของที่ระลึกแจกและจำหน่ายตามวาระสำคัญ ๆ การไปบรรยายให้ความรู้ตามโรงเรียนและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ และการไปร่วมประชุมเกี่ยวกับธงในฐานะนักวิจัยวิทยาแห่งประเทศไทย ในการประชุมธัชวิทยานานาชาติ** อีกประการหนึ่งด้วย จนทำให้พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติแห่งนี้เป็นแหล่งเรียนรู้แห่งหนึ่งที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุดในประเทศไทย ได้รับการยอมรับและได้ถูกบันทึกอยู่ในหนังสือ บันทึกไทยเบฟ (ThaiBev Records) พ.ศ. 2555 รวมทั้งหนังสือบันทึกไทย (Thailand Book of Records) ฉบับปฐมฤกษ์ พ.ศ. 2556 และ พ.ศ. 2558 ยิ่งไปกว่านั้นพิพิธภัณฑสถานชาติไทยยังได้จัดตั้งสมาคมธัชวิทยาแห่งประเทศไทย* ขึ้นมา เพื่อนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับธงชาติไทยที่เป็นองค์ความรู้ในระดับสากล โดยขึ้นตรงต่อสมาพันธ์ธัชวิทยานานาชาติ** และได้รับการยอมรับจากหน่วยงานระดับโลกอย่างชมรมธงโลก*** โดยได้รับเชิญให้เข้าร่วมประชุมและเผยแพร่ผลงานระดับโลกที่ประเทศญี่ปุ่นในเดือนตุลาคม 2556 ที่ผ่านมาด้วย จากการที่พิพิธภัณฑสถานชาติไทยได้นำวิธีการต่าง ๆ อาทิ E-marketing หรือที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า “การตลาดอิเล็กทรอนิกส์” มาประยุกต์ใช้เพื่อ

** การประชุมธัชวิทยานานาชาติ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การประชุม “ICV” (International Congress of Vexillology) เป็นการประชุมครั้งใหญ่ที่เหล่านักธัชวิทยาจากทั่วโลกจัดขึ้นทุก ๆ 2 ปี เพื่อหารือและแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องธงร่วมกัน โดยจะมีการหมุนเวียนสถานที่จัดงานไปยังประเทศสมาชิกของสมาพันธ์ธัชวิทยานานาชาติทั่วโลก จัดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 4 – 5 กันยายน ค.ศ. 1965 (พ.ศ. 2508) ที่เมืองเมอเดอร์เบิร์ก (Muiderberg) ประเทศเนเธอร์แลนด์ (Rob Raeside, 2015b)

* สมาคมธัชวิทยาแห่งประเทศไทย หรือ Thai Vexillological Association (TVA) ก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนกันยายน 2556 เป็นสมาคมที่รวบรวมผู้ที่ศึกษาค้นคว้าและผู้สนใจเรื่องธงชาติไทยรวมถึงธงสำคัญของไทย โดยมุ่งเน้นการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับธงชาติไทยและธงสำคัญของไทย รวมทั้งกฎ ระเบียบ วิธีการใช้ วิธีการซัก และการประดับธงในประเทศไทย เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษร่วมกับสมาชิกในสมาคมฯ และหน่วยงานอื่น ๆ สมาคมธัชวิทยาแห่งประเทศไทยนี้เป็นสมาคมที่ขึ้นตรงต่อสมาพันธ์ธัชวิทยานานาชาติ มีสมาชิกทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่กรุงเทพมหานคร และมีคุณพดพิพล ประชุมผล ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานชาติไทยเป็นประธานสมาคม (สัมภาษณ์, จันทกาญจน์ คล้อยสาย, รองผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานชาติไทย และพดพิพล ประชุมผล, ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานชาติไทย, สิงหาคม 2556 – กรกฎาคม 2558.)

** สมาพันธ์ธัชวิทยานานาชาติ หรือ Fédération internationale des associations vexillologiques (FIAV) เป็นองค์กรระดับโลกที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องธงโดยเฉพาะ ก่อตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อ ค.ศ. 1969 (พ.ศ. 2512) ปัจจุบันมีสมาชิกกว่า 60 หน่วยงานทั่วโลก มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่เมืองฮุสตัน (Houston) รัฐเท็กซัส (Texas) ประเทศสหรัฐอเมริกา และที่ลอนดอน ประเทศอังกฤษ โดยมี มิเชล อาร์ ลูแปงต์ (Michel R. Laupant) ชาวเบลเยียมเป็นประธานสมาพันธ์ในปัจจุบัน (Fédération internationale des associations vexillologiques, 2015; Interview, Zachary Harden, Vexillologist of North American Vexillological Association, Siloam Springs, Arkansas, July 26 – 27, 2015.)

*** ชมรมธงโลก หรือ Flags of the World (FOTW) เป็นองค์กรระดับโลกที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องธงเช่นเดียวกับสมาพันธ์ธัชวิทยานานาชาติ ชมรมธงโลกก่อตั้งเมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. 1993 (พ.ศ. 2536) เป็นหน่วยงานที่เป็นสมาชิกของสมาพันธ์ธัชวิทยานานาชาติ มีสำนักงานใหญ่อยู่ที่เมืองวูล์ฟวิลล์ (Wolfville) รัฐโนวาสโกเชีย (Nova Scotia) ประเทศแคนาดา โดยมี ร็อบ แรไซด์ (Rob Raeside) ชาวแคนาดาเป็นผู้อำนวยการชมรม (Rob Raeside, 2015a)

วางกลยุทธ์ในการดำเนินการให้เหมาะสมกับการดำเนินงานในแต่ละด้านของพิพิธภัณฑ์นั้น ได้มีส่วนทำให้พิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยแห่งนี้ประสบความสำเร็จดังเช่นในปัจจุบัน

จากการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูล และทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยแห่งนี้ ผู้ศึกษาพบว่ายังไม่ปรากฏงานวิจัยที่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการจัดการพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยมาก่อน และจากเหตุผลดังกล่าวมาทั้งหมดในช่วงต้นนั้น ทำให้พิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยแห่งนี้มีความโดดเด่นและน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ที่ทำให้ผู้ศึกษาต้องการที่จะเข้าไปศึกษาถึงการจัดการพิพิธภัณฑ์รวมทั้งวิธีการและการดำเนินงานต่าง ๆ ที่ทางพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยได้นำมาใช้ในการจัดการพิพิธภัณฑ์จนได้รับการยกย่องจากผู้เชี่ยวชาญและสื่อมวลชนว่าเป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีการจัดการที่ดีเยี่ยม โดยเริ่มศึกษาตั้งแต่ที่พิพิธภัณฑ์เริ่มเปิดให้สาธารณชนเข้าชมเป็นครั้งแรกมาจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2549 – 2558) รวมทั้งศึกษาถึงจุดอ่อนที่เป็นปัญหาของพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยในปัจจุบัน เพื่อนำจุดอ่อนของพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยมาวิเคราะห์และหาแนวทางแก้ไขข้อบกพร่องที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาพิพิธภัณฑ์ อันจะมีส่วนช่วยพัฒนาพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยและพัฒนากิจการด้านพิพิธภัณฑ์ของประเทศไทยได้ต่อไปในอนาคต

การดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยในด้านประวัติความเป็นมา พัฒนาการ และการจัดการพิพิธภัณฑ์ฯ จากเอกสารต่าง ๆ
2. ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของธงชาติไทยจากหลักฐานต่าง ๆ ทั้งหลักฐานที่เป็นวัตถุพยานและหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ
3. ศึกษาข้อมูลเชิงลึกโดยการลงภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูล มีการสำรวจการจัดแสดงและวัตถุที่ใช้ในการจัดแสดง เข้าไปสังเกตการณ์ในการจัดนิทรรศการเคลื่อนที่และกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งสัมภาษณ์เจ้าของและบุคลากรที่ปฏิบัติงานในพิพิธภัณฑ์ฯ โดยการจดบันทึก อัดเสียงสัมภาษณ์ ถ่ายรูป และถ่ายวิดีโอ
4. นำผลการศึกษาในด้านพัฒนาการและการจัดการพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทย มาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค โดยใช้เครื่องมือ SWOT Analysis แล้วนำจุดอ่อน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรค มาหาทางแก้ไข

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการจัดการพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทย ผู้ศึกษาขอแบ่งรูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยออกเป็น 3 ด้าน เพื่อให้สะดวกต่อการศึกษาและวิเคราะห์ โดยในแต่ละด้านนั้นมีขอบเขตดังนี้

1. ด้านข้อมูลเฉพาะของพิพิธภัณฑ์ เป็นการกล่าวถึงข้อมูลเฉพาะเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทย ข้อมูลการจัดแสดง ข้อมูลของวัตถุสะสม รวมทั้งขั้นตอนการบรรยายและนำชม ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะที่ตั้งทางกายภาพ ข้อมูลทั่วไป ประวัติความเป็นมาของพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทย ตราสัญลักษณ์ของพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยกับ

ความหมาย อาคารพิพิธภัณฑ์และพื้นที่ใช้สอย พื้นที่จัดแสดง การจัดแสดง สื่อที่ใช้ในการจัดแสดงวัตถุสะสม การเข้าชม การบรรยายและการนำชมพิพิธภัณฑ์ ผู้เข้าชมและกลุ่มเป้าหมาย และประโยชน์ที่ผู้เข้าชมจะได้รับ

2. ด้านการบริหารองค์กร เป็นการกล่าวถึงข้อมูลด้านการกำหนดแนวคิดและการวางแผนในการบริหารพิพิธภัณฑ์แห่งชาติไทย รวมไปถึงงบประมาณและการรักษาความปลอดภัยของพิพิธภัณฑ์ฯ ซึ่งได้แก่ เป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ ภารกิจ โครงสร้างองค์กร บุคลากร งบประมาณและภาระค่าใช้จ่าย รวมถึงการรักษาความปลอดภัย

3. ด้านการบริการงานพิพิธภัณฑ์ เป็นการให้บริการแก่ผู้เข้าชมที่มาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์แห่งชาติไทย ทั้งในนิทรรศการถาวรในพิพิธภัณฑ์แห่งชาติไทย นิทรรศการเคลื่อนที่และกิจกรรมต่างๆ ที่ทางพิพิธภัณฑ์แห่งชาติไทย ได้จัดขึ้นหรือได้รับเชิญไปเป็นวิทยากรและร่วมจัดแสดงผลงาน รวมทั้งเว็บไซต์และสื่อต่างๆ ของพิพิธภัณฑ์แห่งชาติไทย ซึ่งทางพิพิธภัณฑ์แห่งชาติไทยได้มีการให้บริการด้านต่างๆ ได้แก่ การบริการด้านการศึกษา การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลงาน เครือข่ายและพันธมิตรพิพิธภัณฑ์ และร้านจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึก ซึ่งในแต่ละด้านนั้นสามารถวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และโอกาส ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งการจัดการพิพิธภัณฑ์โดยใช้หลักการ SWOT Analysis

Strength (จุดแข็ง)	Weakness (จุดอ่อน)
<p><u>ด้านข้อมูลเฉพาะของพิพิธภัณฑ์</u></p> <p>๑. เป็นพิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงเรื่องราวของประเทศไทยโดยเฉพาะที่มีอยู่เพียงแห่งเดียวในโลก</p> <p>๒. เป็นพิพิธภัณฑ์เอกชนที่ตั้งอยู่ในที่ดินของตนเอง มีทำเลใกล้แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของกรุงเทพมหานคร ใกล้ถนนใหญ่ ใกล้รถไฟฟ้ามหานคร และมีรถประจำทางผ่านหลายสาย ทำให้สะดวกในการเดินทาง</p> <p>๓. ตัวอาคารมีป้ายบอกชื่อพิพิธภัณฑ์อย่างชัดเจน รวมทั้งมีการประดับธงชาติไทยและเชิญธงชาติไทยในอดีตขึ้นสู่ยอดเสาธงของพิพิธภัณฑ์ในโอกาสสำคัญต่าง ๆ ทำให้มีเอกลักษณ์และมีจุดเด่นที่ดึงดูดใจผู้เข้าชม</p> <p>๔. มีการดูแลรักษาอาคารพิพิธภัณฑ์เป็นอย่างดี มี</p>	<p><u>ด้านข้อมูลเฉพาะของพิพิธภัณฑ์</u></p> <p>๑. ห้องโถงบรรยายและห้องจัดแสดงมีขนาดเล็ก (มีพื้นที่ ๘๐ ตารางเมตรและ ๑๒๐ ตารางเมตรตามลำดับ) ทำให้การจัดกิจกรรมของพิพิธภัณฑ์ต้องทำในพื้นที่จำกัดและสามารถรองรับผู้เข้าชมได้เพียง ๑๕ – ๒๐ คนเท่านั้น จึงจำเป็นต้องมีการจำกัดจำนวนของผู้เข้าชมในแต่ละครั้ง</p> <p>๒. ตัวอาคารไม่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อทำพิพิธภัณฑ์โดยตรง ไม่มีบันไดเลื่อน ทางลาด หรือลิฟต์ไว้ให้บริการแก่เด็ก สตรีมีครรภ์ ผู้สูงอายุ และผู้พิการ รวมทั้งเป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนย้ายวัตถุที่มีขนาดใหญ่</p> <p>๓. ไม่มีการทำทะเบียนวัตถุและระบบฐานข้อมูล</p> <p>๔. ผู้เข้าชมไม่สามารถเรียนรู้การจัดแสดงใน</p>

Strength (จุดแข็ง)	Weakness (จุดอ่อน)
<p>สภาพภูมิทัศน์ที่สวยงาม มีอาคารและห้องจัดแสดงขนาดเล็ก สามารถดูแลรักษาได้ง่าย รวมทั้งมีห้องโถงไว้สำหรับทำกิจกรรมของพิพิธภัณฑ์</p> <p>๕. เนื่องจากมีพื้นที่จำกัด จึงมีการจัดการพื้นที่ได้อย่างคุ้มค่าและใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด</p> <p>๖. การจัดแสดงวัตถุ มีการแบ่งโซนในการจัดแสดงที่เรียบง่าย และการจัดเรียงวัตถุในแต่ละยุคสมัยมีความเหมาะสมกับวัตถุในแต่ละชนิด ทำให้ผู้เข้าชมสามารถเดินชมวัตถุรอบห้องจัดแสดงได้ด้วยตนเอง รวมทั้งมีการบรรยายและนำชมที่น่าสนใจในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต(livingmuseum)</p> <p>๗. สื่อที่ใช้ประกอบการบรรยายมีความสวยงาม อ่านง่าย และดึงดูดสายตา รวมทั้งมีการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และสื่อสารได้อย่างชัดเจน</p> <p>๘. ตั้งอยู่ที่ชั้น ๒ ทำให้ปลอดภัยจากน้ำท่วมและสิ่งรบกวน</p> <p>๙. มีการสะสมวัตถุอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งติดตามข้อมูลข่าวสารจากวงการธัชวิทยาทั้งในและต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ</p> <p>๑๐. มีการให้บริการเอกสารออนไลน์ เพื่อป้องกันการชำรุดของเอกสาร และเพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถเข้าถึงความรู้ได้ง่ายยิ่งขึ้น</p> <p>๑๑. ผู้บรรยายและผู้เข้าชมมีความยินดีในการให้บริการแก่ผู้เข้าชม รวมทั้งสามารถให้บริการด้านข้อมูลได้เป็นอย่างดี</p> <p>๑๒. ผู้เข้าชมสามารถถ่ายรูปวัตถุสะสมได้ทุกชิ้น</p> <p>การบริหารองค์กร</p> <p>๑. มีการระบุเป้าหมาย ยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ และภารกิจขององค์กรอย่างชัดเจน มีการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้อย่างเป็นรูปธรรม และมีการแบ่ง</p>	<p>พิพิธภัณฑ์ได้ด้วยตนเอง เพราะมีป้ายบอกข้อมูลของวัตถุสะสมแค่เพียงบางส่วนเท่านั้น</p> <p>๕. ไม่มีการจัดสถิติการเข้าชม ทำให้ไม่ทราบจำนวนและข้อมูลของผู้เข้าชม</p> <p>การบริหารองค์กร</p> <p>๑. พิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยไม่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นพิพิธภัณฑ์ที่อยู่ในการดูแลของรัฐ จึงยังไม่มีกฎหมายรองรับและให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ</p> <p>๒. รายได้จากการทำธุรกิจพิพิธภัณฑ์และงบประมาณพิเศษในแต่ละเดือนไม่แน่นอน เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจและความต้องการในการซื้อสินค้าในแต่ละช่วงมีความแตกต่างกัน ทำให้มีอุปสรรคต่อการดำเนินงานในบางโครงการที่ได้วางแผนเอาไว้แล้ว</p> <p>๓. ไม่มีการทำบัญชีงบประมาณและบัญชีจัดซื้อวัตถุสะสม</p> <p>๔. การดูแลรักษาความปลอดภัยให้กับวัตถุสะสมต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก</p> <p>การบริการงานพิพิธภัณฑ์</p> <p>๑. เนื่องจากบุคลากรมีเพียง ๒ ท่านและพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยมีหน้าที่หลักในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางวิชาการและจัดกิจกรรมเพื่อการศึกษา ทำให้เมื่อมีการจัดกิจกรรมจัดประชุม หรือมีการบรรยายที่อื่น ทางพิพิธภัณฑ์จะไม่สามารถเปิดให้บริการได้ ทำให้ผู้เข้าชมที่ไม่ได้นัดหมายล่วงหน้าพลาดโอกาสในการเข้าชม</p>

Strength (จุดแข็ง)	Weakness (จุดอ่อน)
<p>หน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ทำให้ทำงานได้อย่างคล่องตัว และสามารถปฏิบัติหน้าที่แทนกันได้</p> <p>๒. ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑฯ มีประสบการณ์ในการก่อตั้งและทำงานด้านพิพิธภัณฑฯ มาก่อน รวมทั้งมีความเชี่ยวชาญทางด้านการตลาด เนื่องจากเรียนจบด้านการตลาดโดยตรง รวมทั้งมีประสบการณ์ในการทำงานด้านการตลาด จึงสามารถทำธุรกิจพิพิธภัณฑฯ ได้เป็นอย่างดี และพิพิธภัณฑฯ รัชชาติไทยเป็นพิพิธภัณฑฯ เอกชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีแหล่งเงินทุนเป็นของตนเอง รวมถึงมีการจัดสรรการใช้งบประมาณได้ด้วยตนเอง</p> <p>๓. ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการพิพิธภัณฑฯ เป็นผู้แสวงหาความรู้อยู่เสมอ ส่งผลให้มีความรู้ความสามารถในหลายด้าน โดยเฉพาะด้านธัชวิทยาและประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ทั้ง ๒ ท่านยังสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี ทำให้มีเครือข่ายพิพิธภัณฑฯ และธัชวิทยาอยู่ทั่วโลก รวมทั้งสามารถเผยแพร่ความรู้เรื่องรัชชาติไทยออกไปสู่ระดับนานาชาติ</p> <p>๔. ด้านความยั่งยืนขององค์กร คุณพดุมิพลได้สอนงานให้กับลูกสาว เพื่อสืบทอดการดำเนินงานพิพิธภัณฑฯ</p> <p>๕. มีระบบรักษาความปลอดภัยที่แน่นหนา และใช้อุปกรณ์รักษาความปลอดภัยที่มีมาตรฐานเดียวกับธนาคาร</p>	

Strength (จุดแข็ง)	Weakness (จุดอ่อน)
<p>การบริการงานพิพิธภัณฑ์</p> <p>๑. เปิดให้บริการแก่ผู้ที่สนใจทุกเพศ ทุกวัย ทุกระดับการศึกษา และทุกสถานภาพ โดยไม่เก็บค่าเข้าชม และไม่แสวงหาผลกำไร</p> <p>๒. มีการจัดกิจกรรมเพื่อการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติอย่างต่อเนื่อง มีทั้งในรูปแบบที่ทางพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยจัดขึ้นเอง และจัดขึ้นโดยความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ</p> <p>๓. มีการสร้างเครือข่ายและพันธมิตรพิพิธภัณฑ์กับองค์กรต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศอย่างมั่นคง เพื่อสร้างความร่วมมือ สนับสนุน ส่งเสริม และประสานงาน เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว</p> <p>๔. มีภาพลักษณ์ที่ดีในการทำงานเพื่อศึกษามาโดยตลอด จึงทำให้เป็นที่สนใจของสื่อมวลชนและสาธารณชน</p> <p>๕. วัตถุที่นำมาจัดแสดง เป็นวัตถุสะสมที่มีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ของชาติ และบางอย่างเป็นวัตถุที่มีเพียงชิ้นเดียวในโลก</p> <p>๖. ให้ความร่วมมือและสนับสนุนนักเรียน นิสิต นักศึกษา รวมทั้งสื่อมวลชนในด้านการศึกษาค้นคว้า และเผยแพร่ข้อมูลเรื่องธงชาติไทยอย่างเต็มที่</p> <p>๗. มีระบบไฟฟ้า ระบบไฟส่องสว่างและเครื่องปรับอากาศอย่างเพียงพอ ไม่ร้อนอบอ้าว ไม่มีตจนเกินไป</p> <p>๘. ของที่ระลึกของพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทย เป็นสินค้าที่มีคุณภาพ รัฐบาลออกหนังสือรับรองให้จำหน่ายได้อย่างถูกกฎหมาย สามารถใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีวางจำหน่ายในร้านค้าชั้นนำที่</p>	

Strength (จุดแข็ง)	Weakness (จุดอ่อน)
มีอยู่หลายสาขาทั่วประเทศ และมีร้านค้าออนไลน์ ให้บริการส่งสินค้าทางไปรษณีย์ ทำให้สะดวกต่อผู้ที่ต้องการซื้อสินค้า ที่อยู่ไกลจากแหล่งจำหน่าย	

ที่มา : จากการวิเคราะห์โดยผู้ศึกษา

ตารางที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์การจัดการพิพิธภัณฑสถานด้านโอกาสและอุปสรรคโดยใช้หลักการ SWOT Analysis

Opportunity (โอกาส)	Threat (อุปสรรค)
<p><u>ด้านข้อมูลเฉพาะของพิพิธภัณฑ</u></p> <p>๑. เป็นพิพิธภัณฑแห่งแรกและแห่งเดียวในประเทศไทย ที่จัดแสดงเรื่องราวของธงชาติไทยได้อย่างสมบูรณ์ รวมทั้งมีอยู่เพียงแห่งเดียวในโลก จึงเป็นที่น่าสนใจและเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ของไทย</p> <p>๒. ตั้งอยู่ใกล้ย่านที่มีโรงเรียนและมหาวิทยาลัยจำนวนมาก เป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ของชาติให้แก่เยาวชนและบุคลากรของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ</p> <p><u>ด้านการบริหารองค์กร</u></p> <p>๑. เป็นพิพิธภัณฑที่ได้รับการยกย่องและได้ รับการยอมรับจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้ง เป็น พิพิธภัณฑที่มีความน่าเชื่อถือ ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑฯ มีประสบการณ์ในการทำงานด้านพิพิธภัณฑมาเป็นระยะเวลานาน นอกจากนี้ยังมีการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการออกสู่สังคมอย่างสม่ำเสมอ</p>	<p><u>ด้านข้อมูลเฉพาะของพิพิธภัณฑ</u></p> <p>๑. มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับธงชาติไทยอีกจำนวนมาก ที่อยู่ในต่างประเทศ ซึ่งต้องใช้งบประมาณที่สูงมากในการซื้อคืนมา</p> <p>๒. พื้นที่มีขนาดจำกัด ทำให้รองรับผู้เข้าชมได้ไม่เกิน ๒๐ คน จนบางครั้งต้องปฏิเสธผู้เข้าชมที่ติดต่อขอเข้าชมเป็นหมู่คณะ</p> <p>๓. ใช้อาคารร่วมกับพิพิธภัณฑอื่น ทำให้การขยายพื้นที่ค่อนข้างลำบาก</p> <p><u>ด้านการบริหารองค์กร</u></p> <p>๑. การเป็นพิพิธภัณฑเอกชน ทำให้ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลในด้านต่าง ๆ เท่าที่ควร</p> <p><u>การบริหารงานพิพิธภัณฑ</u></p> <p>๑. การดำเนินงานบางโครงการ เมื่อมีการดำเนินการจริงแล้ว พันธกิจที่วางเอาไว้ นั่นถือว่าเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของพิพิธภัณฑธงชาติไทย เนื่องจากการที่พิพิธภัณฑธงชาติไทยและ</p>

Opportunity (โอกาส)	Threat (อุปสรรค)
<p>๒. ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการพิพิธภัณฑฯ เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาความเชี่ยวชาญในการทำงาน รวมทั้งมีความคิดในการสร้างสรรค์และมีการเตรียมพร้อมสำหรับจัดกิจกรรมใหม่ ๆ ในด้านการศึกษาเพื่อสังคมอยู่เสมอ โดยไม่ได้จำกัดอยู่แค่เรื่องของประวัติและพัฒนาการของธงชาติไทยเพียงเท่านั้น</p> <p>๓. การที่พิพิธภัณฑฯ ธงชาติไทยมีผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการพิพิธภัณฑฯ ๆ ที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการองค์กรตามแผนงานที่วางไว้อย่างเหมาะสมนั้น จะสามารถเป็นแบบอย่างให้กับผู้ทำงานพิพิธภัณฑฯ ซึ่งจะช่วยให้การบริหารจัดการพิพิธภัณฑฯ มีความยั่งยืนต่อไปในอนาคต</p> <p>การบริการงานพิพิธภัณฑฯ</p> <p>๑. มีหน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นเครือข่ายและพันธมิตรพิพิธภัณฑฯ ที่มั่นคง รวมทั้งมีประสิทธิภาพในการทำงาน</p> <p>๒. มีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ผลงานในหลากหลายช่องทาง มีการทำพิพิธภัณฑฯ ออนไลน์ รวมทั้งมีการเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการที่เป็นประโยชน์อย่างสม่ำเสมอ</p>	<p>หน่วยงานต่าง ๆ ไม่สามารถร่วมมือกันดำเนินงานได้อย่างเต็มที่</p> <p>๒. การเผยแพร่ความรู้ในอินเทอร์เน็ตนั้น ทำให้ความรู้อยู่ในวงจำกัด ซึ่งในพื้นที่ที่ไม่มีอินเทอร์เน็ตประชาชนจะไม่สามารถเข้าถึงความรู้เหล่านี้ได้</p> <p>๓. มีข้อจำกัดบางประการในการนำวัตถุไปจัดแสดงนอกพิพิธภัณฑฯ เช่น การจัดงานกลางแจ้งนั้น ต้องมีการดูแลเรื่องสภาพภูมิอากาศและความปลอดภัยของวัตถุเป็นสำคัญ เป็นต้น</p> <p>๔. ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เป็นสิ่งที่ต้องอาศัยหลักฐานยืนยัน ทั้งหลักฐานที่เป็นวัตถุพยานและหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร มาประกอบการวิเคราะห์ ทำให้ข้อมูลที่พบขึ้นใหม่ อาจขัดกับประวัติศาสตร์และความเชื่อเดิม ซึ่งอาจทำให้เกิดความขัดแย้งตามมาได้ ดังนั้นจึงต้องมีการตรวจสอบข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญอย่างรอบคอบ</p>

ที่มา : จากการวิเคราะห์ของผู้ศึกษา

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาและสรุปผลการศึกษาเรื่องการจัดการพิพิธภัณฑฯ ธงชาติไทย ภายใต้กรอบการจัดการ 3 ด้าน คือ ด้านข้อมูลเฉพาะของพิพิธภัณฑฯ ด้านการบริหารองค์กร และด้านการบริการงานพิพิธภัณฑฯ โดยนำ SWOT Analysis มาเป็นเครื่องมือวิเคราะห์การจัดการพิพิธภัณฑฯ ธงชาติไทยทั้ง 3 ด้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคในข้างต้นนั้น ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านข้อมูลเฉพาะของพิพิธภัณฑ์

1. ในฐานะที่พิพิธภัณฑ์แห่งชาติไทยเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องราวของชาติไทย ที่จัดแสดงเรื่องราวของชาติไทยเพียงแห่งเดียวในประเทศไทย รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้ไม่แสวงหาผลกำไร พิพิธภัณฑ์แห่งชาติไทยควรได้รับการผลักดันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของกรุงเทพมหานคร และรัฐบาลควรมีมาตรการหรือนโยบายให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ทางพิพิธภัณฑ์แห่งชาติไทยมีการดำเนินการที่คล่องตัวมากขึ้น

2. พื้นที่จัดแสดง เนื่องจากพิพิธภัณฑ์แห่งชาติมีพื้นที่จำกัดในการจัดแสดงและรองรับผู้เข้าชม ดังนั้นโครงการสร้างศูนย์เรียนรู้แห่งใหม่ (อยู่ใกล้กับที่ตั้งพิพิธภัณฑ์แห่งชาติไทยในปัจจุบัน ในซอยลาดพร้าว 43) จึงเป็นสิ่งที่เหมาะสม โดยโครงการสร้างศูนย์เรียนรู้แห่งใหม่นี้ จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน เพื่อรองรับเด็ก สตรีมีครรภ์ ผู้สูงอายุ และผู้พิการ รวมทั้งสามารถรองรับผู้เข้าชมได้มากถึง 100 คนในแต่ละครั้งมีที่จัดกิจกรรมของทางพิพิธภัณฑ์ฯ และมีที่จอดรถรองรับอย่างเพียงพอ (ในปัจจุบันได้เริ่มดำเนินการเรื่องการจัดหางบประมาณในการก่อสร้างไปบางส่วนแล้ว กำหนดสร้างเสร็จในปี 2560 เพื่อฉลองครบรอบ 100 ปีการประกาศใช้ธงไตรรงค์เป็นธงชาติไทย)

3. ข้อมูลวัตถุ พิพิธภัณฑ์แห่งชาติไทยควรมีการทำทะเบียนวัตถุและควรทำป้ายบอกชื่อวัตถุที่จัดแสดงรวมทั้งบอกรายละเอียดของวัตถุให้ครบทุกชิ้น ดังที่ภัสวรรณ อินทร์สวน (2555: 245 - 254) ได้กล่าวว่า การดำเนินงานพิพิธภัณฑ์และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ นั้นจำเป็นต้องมีการถ่ายภาพและบันทึกข้อมูลของวัตถุชิ้น ๆ เอาไว้ การทำทะเบียนวัตถุนี้จะทำให้พิพิธภัณฑ์มีข้อมูลของวัตถุสะสมแต่ละชิ้นเก็บไว้เป็นหลักฐาน รวมทั้งสะดวกต่อการค้นหาข้อมูลและการจัดนิทรรศการ โครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้แล้วยังทำให้ทางพิพิธภัณฑ์ฯ สามารถนำข้อมูลของวัตถุสะสมที่มีอยู่ไปศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม รวมทั้งนำไปต่อยอดองค์ความรู้ในอนาคต และเผยแพร่สู่สาธารณชนได้อย่างสะดวกอีกด้วย

จากการที่ผู้ศึกษา ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การจัดการพิพิธภัณฑ์แห่งชาติไทย” ในครั้งนี้ ได้ทำให้ทางพิพิธภัณฑ์แห่งชาติไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของการทำทะเบียนวัตถุ การทำบัญชีการจัดซื้อวัตถุ รวมถึงการทำบัญชีรายรับรายจ่ายที่มีความละเอียดมากขึ้นกว่าเดิมอีกประการหนึ่งด้วย ซึ่งถือว่าการเริ่มดำเนินการเรื่องการทำทะเบียนวัตถุของพิพิธภัณฑ์แห่งชาติไทยในครั้งนี้เป็นความสำเร็จส่วนหนึ่งของผู้ศึกษา รวมทั้งเป็นความภาคภูมิใจที่การศึกษาเรื่องการจัดการพิพิธภัณฑ์แห่งชาติไทยของผู้ศึกษาในครั้งนี้ ได้ทำให้ทางพิพิธภัณฑ์แห่งชาติไทยได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการทำทะเบียนวัตถุ การทำบัญชีจัดซื้อวัตถุ รวมทั้งการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่ายทางการเงินอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งขณะนี้ทางพิพิธภัณฑ์แห่งชาติไทยได้เริ่มลงมือตรวจสอบวัตถุและเริ่มวางแผน การดำเนินงานแล้วตั้งแต่วันที่ 16 กรกฎาคม 2558 เป็นต้นมา

ด้านการบริหารองค์กร

1. เนื่องจากพิพิธภัณฑ์แห่งชาติไทยเป็นพิพิธภัณฑ์เอกชน จึงจำเป็นต้องมีการวางโครงสร้างองค์กรที่มั่นคงในระยะยาว รวมถึงการสร้างเครือข่ายและพันธมิตรพิพิธภัณฑ์ที่เหนียวแน่นและเข้มแข็ง เพื่อสร้างความร่วมมือในการทำงานต่าง ๆ ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

2. พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติไทยมุ่งเน้นการบริการเพื่อสังคมเป็นสำคัญ จึงมีการวางแผนงานและมีการจัดกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อให้บริการแก่สังคมอยู่เสมอ ดังนั้นคนในสังคมจึงควรตระหนักให้การสนับสนุนพิพิธภัณฑสถานของไทยให้สามารถดำเนินงานต่อไปได้อย่างมั่นคง

3. นอกจากงบประมาณส่วนตัว งบประมาณจากการขายของที่ระลึกและจากงบประมาณสนับสนุนพิเศษแล้ว พิพิธภัณฑสถานของไทยควรมีการวางแผนการดำเนินงานในระยะยาว เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตในเรื่องของแหล่งเงินทุน และการสร้างศูนย์เรียนรู้รัฐชาติไทยแห่งใหม่ รวมถึงโครงการในอนาคตต่าง ๆ อีกประการหนึ่งด้วย

4. การที่พิพิธภัณฑสถานของไทยไม่จัดทำบัญชีงบประมาณอย่างละเอียด ทำให้ไม่มีข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับรายรับรายจ่ายต่าง ๆ เอาไว้ดูย้อนหลัง ดังนั้นทางพิพิธภัณฑสถานของไทยจึงควรมีการทำบัญชีรายรับรายจ่ายอย่างละเอียด เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลรายรับรายจ่ายในการดำเนินการในแต่ละด้านที่แน่นอน รวมทั้งข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้อาจจะเป็นหลักฐานสำคัญทางด้านการใช้จ่ายด้านงบประมาณและอาจเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑสถานของไทยได้ในอนาคต

5. พิพิธภัณฑสถานของไทยควรทำบัญชีการจัดซื้อวัสดุสะสม รวมทั้งขอใบเสร็จรับเงินหรือหลักฐานรับรองในการซื้อขายวัสดุจากร้านค้าที่ซื้อมาทุกครั้ง นอกจากนี้แล้วควรบันทึกแหล่งที่มาและประวัติของวัสดุสะสมโดยละเอียด เพื่อเป็นหลักฐานสำคัญในการยืนยันวัตถุและแสดงความเป็นเจ้าของอย่างถูกต้องตามกฎหมาย รวมทั้งเป็นข้อมูลสำหรับศึกษาค้นคว้าโบราณวัตถุที่สำคัญต่อประวัติศาสตร์ของชาติในอนาคต เพราะวัสดุสะสมที่ซื้อจากร้านค้านั้น ไม่สามารถทราบได้ว่าวัตถุสะสมต่าง ๆ เหล่านี้มีที่มาอย่างถูกกฎหมายหรือไม่ ดังนั้นจึงควรขอหลักฐานรับรองและใบเสร็จรับเงินรวมทั้งสำเนาบัตรประชาชนของผู้ขายและสำเนาทะเบียนการค้าของร้านค้านั้น ๆ เอาไว้เป็นหลักฐานรับรองด้วยทุกครั้ง

6. พิพิธภัณฑสถานของไทยควรมีคณะกรรมการหรือที่ปรึกษาของพิพิธภัณฑสถานในหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสร้างความร่วมมือและความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ตลอดจนช่วยวางแผนการดำเนินงานเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและตรงกับเป้าหมายที่วางไว้

7. การวางแผนการดำเนินงานของพิพิธภัณฑสถานฯ ควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงานทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

8. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑสถานทั้งภาครัฐและเอกชน อาทิ กระทรวงวัฒนธรรม ควรหาแนวทางเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่พิพิธภัณฑสถานและพิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ ที่ต้องพึ่งพาตนเอง เช่น สร้างความร่วมมือในการดำเนินการต่าง ๆ จัดกิจกรรม จัดการประกวด หรือมอบรางวัลให้กับพิพิธภัณฑสถานที่ทำคุณประโยชน์ให้กับประเทศชาติในด้านต่าง ๆ เพื่อให้พิพิธภัณฑสถานที่ต้องพึ่งพาตนเองเหล่านี้มีกำลังใจในการทำงานเพื่อสังคมมากขึ้น โดยอาจจะมีการมอบเกียรติบัตรเพื่อเป็นกำลังใจให้พิพิธภัณฑสถานเหล่านี้ได้เดินทางไปทำงานเพื่อสังคมและประเทศชาติต่อไป เพราะเห็นว่ารัฐได้หันมาสนใจและใส่ใจกับพิพิธภัณฑสถานอันเป็นสถาบันทางวัฒนธรรมของชาติมากยิ่งขึ้น

ด้านการบริการงานพิพิธภัณฑ์

1. พิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยควรมีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมต่าง ๆ และการเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการในวงกว้าง เพื่อให้ประชาชนในแวดวงการศึกษาด้านอื่นนอกจากประวัติศาสตร์และชีววิทยา ได้เข้าถึงความรู้ของพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยได้มากยิ่งขึ้น
2. พิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยควรมีการจดสถิติการเข้าชม เพื่อให้รู้จำนวนของผู้เข้าชม รวมทั้งควรมีการแจกแบบสอบถามให้กับผู้เข้าชมและประเมินผลตอบรับในการให้บริการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสำรวจความคิดเห็นของผู้เข้าชมที่มาเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยได้จัดขึ้น รวมทั้งสำรวจความคิดเห็นของผู้เข้าชมทางเว็บไซต์ต่าง ๆ ของพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทย เพื่อนำคำแนะนำเหล่านี้ไปเป็นแนวทางในการวางนโยบายในการดำเนินงานพิพิธภัณฑ์ฯ ซึ่งจะสามารถนำไปพัฒนาการให้บริการของพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยในอนาคตได้อีกประการหนึ่งด้วย
3. ควรมีการสร้างปฏิสัมพันธ์และสร้างความร่วมมือกับคนในชุมชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียง พิพิธภัณฑ์ธงชาติไทยอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- นภัสวรรณ อินทร์สวน. (2555). “การพัฒนาต้นแบบระบบจัดเก็บภาพและข้อมูลจากภาพของหน่วยพิพิธภัณฑ์ศิริราช คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล.” วารสารวิชาการ Veridian E-Journal มหาวิทยาลัยศิลปากร 5, 1 (มกราคม – เมษายน): 245 - 254.
- ศุภย์มานุษยวิทยาสรินธร. (2558). คนทำพิพิธภัณฑ์ บันทึกประสบการณ์และการทำงาน. เข้าถึงเมื่อ 17 พฤษภาคม, เข้าถึงได้จาก <http://www.sac.or.th/databases/museumdatabase>
- อลงกรณ์ จุฑาเกตุ. (2557). “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการเรียนรู้ของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร.” วารสารวิชาการ Veridian E-Journal มหาวิทยาลัยศิลปากร 7, 3 (กันยายน – ธันวาคม): 1113 – 1124.

สัมภาษณ์

- จันทกาญจน์ คล้อยสาย. (2556 - 2558). รองผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทย. สัมภาษณ์, สิงหาคม 2556 – กรกฎาคม 2558.
- พฤฒิพล ประชุมผล. (2556 - 2558). ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์ธงชาติไทย. สัมภาษณ์, สิงหาคม 2556 – กรกฎาคม 2558.

ภาษาต่างประเทศ

- Fédération internationale des associations vexillologiques. (2015). *Fédération internationale des associations vexillologiques*. Accessed March 22. Available from <http://www.fiav.org/FIAV.html>
- Rob Raeside. (2015a). *Flags of the World*. Accessed March 22. Available from <http://www.flagspot.net>

_____. (2015b). **International Congress of Vexillology**. Accessed March 22.

Available from <http://www.crwflags.com/fotw/flags/vex-icv.html>

Zachary Harden. (2015). Vexillologist of North American Vexillological Association. Interview, July 26 – 27.